

or opposite way or direction. -2 Falsely, untruly, wrongly; तव धर्मराज इति नाम कथमिदमपष्टु पठ्यते Si. 15. 17; अपष्टु पठतः पाठ्यमधिगोष्ठि शठस्य ते N. -3 Faultlessly, -4 Well, properly, handsomely. -ष्टुः Time.

अपष्टुर-ल a. Contrary, opposite.

अपसृ n. [आप् असृन् ह्रस्वश्च; आपः कर्माख्यायां ह्रस्वो रुद् च वा स्यात् Un. 4. 207. अन्नः, अपः] 1 Work, action; अपसा सन्तु नेमे Rv. 1. 54. 8. -2 Sacred act or rite, sacrificial work. -3 Water. -a. (अपाः) 1 Active, engaged in any act (कर्मयुक्त). -2 Got or obtained. According to B. and R. अपसः f. pl. stands in the Veda for (1) the hands and fingers busy in kindling the sacred fire and performing the sacrificial rites; (2) the three goddesses of sacred speech or the three divinties, fire, wind and sun; and (3) the active or running waters. [cf. L. opus.]

अपस्तम a. Most active or rapid.

अपस्य a. [अपसि कर्मणि साधुः यत्] Ved. Active, fit for an act, skilful in doing any thing (साधुकर्मकारिन्); सिध्मा यद् वनधितिरपस्यात् Rv. 1. 121. 7; Yv. 10. 7; flowing, watery. -स्या 1 Activity यादृशिमन् धायि तमपस्यया विदद् Rv. 5. 44. 8. -2 Water. -3 A sort of brick used in preparing the sacrificial altar.

अपस्यति Den. P. To be active.

अपस्यु a. [अपस्-क्यच्-उ] Active, busily engaged, desirous of working.

अपसदः [अपकृष्टो नीच इव सीदति, सद-अच्] 1 An outcast, a low man; usually at the end of comp. in the sense of 'vile', 'wretched', 'accursed'; कापालिक^० Māl. 5; रे रे क्षत्रियापसदाः Ve. 3; नर^०, ब्राह्मण^० &c. -2 N. for the children of six degrading connections, i. e. of men of the first three castes with women of the castes inferior to their own; विप्रस्य त्रिषु वर्णेषु तृपतेर्वर्णयोर्द्वयोः। वैश्यस्य वर्णे वैकस्मिन् षडैतेऽपसदाः स्मृताः ॥ Ms. 10. 10. See अपध्वंसः. -3 प्रतिलोमजः contrary to अनुलोमजः (परवर्णासु अनुलोमजाः षड-पध्वंसजाः विलोमजा अपसदाः षडिति ज्ञेयम्) cf. Mb. 13. 49. 6-8.

अपसमम् ind. Last year; at the end of the year (वर्षांत्ये).

अपसर-सर्प &c. See under अपसृ, अपसृप्.

अपसर्जनम् [सृ-भावे ल्युट्] 1 A gift or donation, -2 Final beatitude.

अपसल = अपसव्य below.

अपसलावि ind. [अप-सल् बा^० अवि] 1 To the left (opp. प्रसलवि); वि सृष्टया रज्ज्वा Katy. (अप्रादक्षिण्येन). -2 (The space) Between the thumb and the forefinger, supposed to be sacred to the Manes, as water &c. in ceremonies like तर्पण is offered to them being poured down through that space; प्रदेशिन्यङ्गुष्ठयोरन्तरा अपसलवि अपसव्यं वा तेन पितृभ्यो निदधाति Śabdak,

अपसव्य, -सव्यक a. 1 Not on the left, right; मण्डलान्य-पसव्यानि खगाश्चकू रथं प्रति Rām. 6. 57. 34 अपसव्येन हस्तेन Ms. 3. 214. -2 Contrary, opposite यथेतदपसव्यं ते वचो मम भविष्यति Mb. 5. 138. 27. -व्यम् ind. To the right, making the sacred thread hang down towards the left part of the body over the right shoulder (opp. सव्यम् when it hangs over the left); a position of the thread in Śrāddha or other religious ceremonies at particular times of those ceremonies (the three positions being सव्य, निवीत & अपसव्य); प्राचीनावीतिना सम्यगपसव्यमतन्निष्णा। पित्र्यमानिधनाकार्यं विधिवद्भेषाणिना ॥ Ms. 3. 279; व्यं कृ to go round one so as to keep the right side towards him; to make the sacred thread hang over the right shoulder.

अपसव्यवत् a. Wearing the sacred thread over the right sholder; आवाहनामोकरणरहितं ह्यपसव्यवत् Y. 1. 251.

अपसिद्धान्तः A wrong or erroneous conclusion; सिद्धान्तमभ्युपेत्यानियमात् कथाप्रसङ्गाऽपसिद्धान्तः Gaut. S.

अपसृ 1 P. 1 To walk off, go or get away, depart; अपसर इतः begone, avaunt hence, get you gone; अपसरा-प्रतः Pt. 1. -2 To withdraw, retire, retreat, turn back; यदपसरति मेषः कारणं तत्प्रहर्तुम् Pt. 3. 43. -3 To vanish, disappear; यस्यानुष्ठानेन मे सन्ततिविनाशदुःखमपसरति Pt. 1. -4 To escape, elude the sight. -Caus. To make (a thing or person) go away or retire, take or put away, remove, drive away or off, throw aside; अपसारय घनसारम् K. P. 9; अपसार्यतां वेत्रलता Pt. 1 put aside, take away; Ms. 7. 149.

अपसरः 1 Departure, retreat. -2 A proper excuse or apology, valid reason (for possession of a thing, such as buying &c.) Ms. 8. 198.

अपसरणम् 1 Going away, retreating, escape; तत्ते युक्तं कर्तुमपसरणम् Pt. 3. -2 Egress.

अपसारः 1 Going out, retreating. -2 An outlet, egress (opp. प्रवेश); Pt. 3. 120; अनपसारमार्गाः Dk. 163; H. 3. 53; Si. 18. 40. -3 Escaping, fleeing; सनिगडचरण-त्वात्सावशेषापसारः Mk. 7. 3. -Comp. -भूमिः A strong-hold; Kau. A. 1. 16 (?)

अपसारणम्, -णा Removing to a distance, driving, expelling; किमर्थमपसारणा क्रियते Mu. 4, making room (cf. Mar. बाजू, बाजू).

अपसृत p. p. 1 Gone away, retreated &c.; dropped or fallen down; अपसृतपाण्डुपत्रा मुञ्चन्त्यश्रूणीव लताः S. 4. 15. -2 Extended, held out, stretched; S. 6. -3 Discharged; अपसृतमिव शङ्खम् Mv. 2.

अपसृज् 6 P. To leave, abandon.

अपसृष्ट a. One who has left. समहोदरधूम्राक्षा अपसृष्टा रणाजिरात् Rām. 7. 32. 48.

अपसृप् 1 P. 1 To glide or move gently along, glide away or off. -2 To withdraw, retire, go away; अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थिताः Sandhyā; त्वरितमनन तरुगहनेनापसर्पत